

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1933 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot politiska uniformer.

Genom en den 19 maj 1933 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 255, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intaget förslag till lag om förbud mot politiska uniformer.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Ifrågavarande förslag avser att lämna Kungl. Maj:t befogenhet att, där det för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet finnes påkallat, förbjuda bärandet av uniform eller liknande klädedräkt, som tjänar att utmärka bärarens politiska meningsriktning. Sådant förbud skall jämväl avse uniformsdel, armbindel eller annat därmed jämförligt i ögonen fallande kännetecken.

I svensk rätt finnas icke några allmänna bestämmelser, varigenom rätten att bära uniform är inskränkt. Bestämmelser i sådant hänseende ha däremot nyligen meddelats bland annat i Danmark, Schweiz och Österrike.

I *Danmark* har en lag om förbud mot att bära uniform m. m. utfärdats den 12 april 1933. I lagen stadgas helt allmänt förbud mot att bära uniform eller »beklädningsgenstande», som kunna jämföras härmed. Likaledes är det förbjudet att bära uniformsdelar, armbindlar eller andra liknande i ögonen fallande tecken, som utvisa, att bäraren tillhör en politisk organisation. Från det sålunda stadgade förbudet meddelas emellertid i lagen åtskilliga undantag såsom för härens och flottans personal samt statens och kommunernas tjänstemän med avseende å de för dem fastställda uniformerna, för personer i enskild tjänst, såvitt angår uniform som utlämnats till dem att brukas under deras arbete, för elever i internat, uppfostringsanstalter eller liknande beträffande den för dem föreskrivna uniformen samt för barn under 14 år, som äro medlemmar av idrottsföreningar och liknande sammanslutningar, i fråga om den för sammanslutningen fastställda uniformen. Dispens från förbudet meddelas av justitie-ministern. Överträdelse straffas med böter eller »häfte». Ledamöter av styrelsen för den organisation, vars medlemmar övertråda lagen, drabbas av samma straff, såframt det ej visas, att överträdandet skett mot ledamöternas vilja. — Lagen trädde i kraft genast efter utfärdandet men gäller endast till och med utgången av år 1934.

I *Schweiz* har förbundsrådet den 12 maj 1933 utfärdat förbud mot bärande av politiska uniformer. Enligt förbudet äro medlemmar av in- och utländska poli-
Bihang till riksdagens protokoll 1933. 9 saml. 1 avd. Nr 53.

tiska sammanslutningar tillsvidare förbjudna att i Schweiz bära uniformer, uniformsdelar eller andra i ögonen fallande tecken, som utvisa, att bäraren är medlem av en politisk organisation. Det ankommer på justitiedepartementet att i tveksamma fall avgöra, huruvida partitecken äro att hänföra under de förut omnämnda tecknen. Den som bryter mot förbudet eller uppmanar därtill straffes med böter, högst 1,000 francs, eller fängelse högst 6 månader jämte böter intill 1,000 francs. Utlänning kan dömas till högst 10 års utvisning. De förbjudna uniformerna och tecknen skola beslagtagas.

Den 4 maj 1933 har i *Österrike* publicerats en författning angående uniformsförbud. Enligt densamma är det offentliga bärandet av uniformer eller uniformsdelar, varigenom en politisk uppfattning kommer till uttryck, förbjudet. Förbudet gäller emellertid icke för sådana organisationer, vilkas medlemmar biträda polismakten vid upprätthållandet av allmän ordning. Överträdelse av förbudet straffas med böter intill 200 schilling eller med »arrest» intill två veckor.

Föredragande *departementschefen* anför vid förslagens remittering till lagrådet, bland annat, att enligt erfarenhetens vittnesbörd bärandet av politiska uniformer kan verka utmanande, skärpa motsättningen mellan anhängare av olika åskådningar samt lätt nog, särskilt i politiskt mera upprörda tider, framkalla stridigheter och våldshandlingar mellan oliktankande. Några länder ha också nyligen funnit sig föranlåtna att i sin lagstiftning upptaga bestämmelser, som rikta sig mot bärandet av dylika uniformer. Vad beträffar förhållandena i vårt eget land ha anhängare av vissa politiska meningsriktningar under senare tid efter utländska förebilder anlagt uniform i hopp att detta skall ge ökat eftertryck åt de uniformsklädda gruppernas politiska propaganda. Härav ha också hos oss visat sig uppkomma sådana olägenheter, som i andra länder framträtt såsom följd av uniformsbruket. Det synes därför önskvärt att i tid stävja detta bruk. Finnes bärandet av uniformer medföra fara för ordning eller säkerhet, är det tydligen ett samhällsintresse av vikt att förbjuda detsamma. Även om ett uniformsförbud innebär ett ingrepp i den enskildes frihet, torde alla lojala medborgare utan vidare finna sig i ett sådant praktiskt föga betydande ingrepp, om detta av statsmakterna finnes påkallat för ordningens upprätthållande. Vidare anför departementschefen, att han vid prövning av olika möjligheter att utforma bestämmelser i ämnet stannat vid att föreslå en lag, varigenom Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att förbjuda bärande av politiska uniformer och dylikt, samt yttrar därefter rörande detaljerna i lagförslaget, bland annat:

Närmast avses att träffa bärandet av uniformer och dylikt, som bärarna anlagt i syfte att därigenom på ett demonstrativt sätt framhäva den politiska åskådning de omfatta. I förslaget angives närmare vad som skall vara förbjudet att bära. Därav framgår, att bärandet av tecken, som ej kunna anses jämförliga med de i lagtexten angivna, t. ex. smärre märken, icke skall kunna drabbas av ett förbud.

Lagrådet har mot det remitterade förslaget gjort en del detaljanmärkingar, vilka emellertid iakttagits i det genom propositionen framlagda förslaget. Till-

lika har lagrådet uttalat, bland annat, att mot en bestämmelse sådan som den, vilken innehålles i den danska lagen, nämligen att medlem av styrelse för organisation har att svara för organisationsmedlems överträdelse av förbudet, med mindre han visar att den skett mot hans vilja, framställa sig starka betänkligheter av rättsprincipiell natur.

Det torde vara allmänt känt, att under senare år medlemmarna av vissa politiska organisationer börjat anlägga en enhetlig dräkt eller därmed jämförbara kännetecken, tydligen i syfte att manifesteras den politiska åskådning de omfatta. På skilda platser inom landet har detta bruk visat sig verka irriterande på oliktankande och därigenom ägnat att störa ordningen. Utskottet finner därför en lagstiftning om förbud mot politiska uniformer vara av behovet påkallad.

Utskottet.

Givetvis måste enligt sakens natur svårigheter möta att erhålla effektiva och lämpligt avvägda lagbestämmelser i förevarande hänseende. Förslaget som är uppgjort med ledning av utländsk lagstiftning i ämnet synes emellertid kunna godtagas, helst om lagstiftningen såsom utskottet nedan hemställer göres provisorisk. Lagen torde icke lägga hinder för att bruka klädedräkt eller kännetecken av däri angiven art i hemmet och den enskilda samvaron.

Då vid politiska demonstrationer fungerande ordningsmän böra äga möjlighet att bära kännetecken på denna sin egenskap utan att därigenom anses bryta mot förbudet, torde vara lämpligt, att polismyndigheterna för sådant ändamål fastställa ett för samtliga politiska organisationer gemensamt tecken i form av armbindel i viss färg eller dylikt.

Huruvida behovet av den föreslagna lagstiftningen är blott tillfälligt är givetvis svårt att bedöma. Med hänsyn härtill och då en viss tids erfarenhet av de nya bestämmelserna i allt fall torde vara önskvärd synes lämpligt, att lagen erhåller allenast provisorisk giltighet exempelvis till och med den 30 juni 1935. Erinras må att en likartad tidsbegränsning är stadgad i den danska lagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen, med förklarande att ifrågavarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om förbud mot politiska uniformer.

Härigenom förordnas som följer:

Konungen äge, där det för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet finnes påkallat, förbjuda bärande av uniform eller liknande klädedräkt, som tjänar att utmärka bärarens politiska meningsriktning. Sådant förbud skall jämväl avse uniformsdel, armbindel eller annat därmed jämförligt i ögonen fallande kännetecken.

(Kungl Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Den som bryter mot utfärdat förbud straffes med dagsböter. Fortsätter någon att bryta mot förbudet under tid då han är ställd under tilltal för sådan förseelse, skall för varje gång stämning utfärdats och delgivits till enahanda ansvar dömas. Vad olovligen burits vare förbrutet.

Överträdelse av förbudet ligger under allmänt åtal, som anhängiggöres vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljes hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Denna lag träder genast i kraft.

Denna lag träder genast i kraft och gäller till och med den 30 juni 1935. Å förseelse, som under lagens giltighetstid begåtts, skola jämväl efter utgången av nämnda tid tillämpas de i lagen meddelade bestämmelser.

Stockholm den 1 juni 1933.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, *Anderson* i Hägelåkra, *Larson* i Lerdala*, *Svenson* i Eskhult, *Bissmark*, *Branting** och *Petrén**;

från andra kammaren: herrar *Hedlund* i Östersund och *K. A. Westman*, fru *Östlund*, herrar *Olsson* i Rimforsa och *Höglund**, fröken *Wellin* samt herrar *Rosander** och *Rudén*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.